

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en vogels met vaste verblijfplaatsen bij Ruigten bezuiden de Peerenboom in Dordrecht

Definitief

December 2022
P22-053/W2201
Auteur: D.J. de Jong

Natuur-Wetenschappelijk Centrum
078-6213921
info@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en vogels met vaste verblijfplaatsen bij Ruigten bezuiden de Peerenboom in Dordrecht

Definitief

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en vogels met vaste verblijfplaats Ruigten be- zuiden de Peerenboom in Dordrecht

Opdrachtgever: Staatsbosbeheer

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: M. Dirks, A. Haan, C. Huibers-van de Velde, J. Klute, E. van der
Keur & J. Lips.

Samenstelling: D.J. de Jong

Foto's: NWC

Aanvullend onderzoek naar vleermuizen en vogels met vaste verblijfplaats aan de Merwelanden
in Dordrecht [Samenst.: de Jong, D.J.] [Foto's: NWC]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/ NWC.

Trefw.: Wet natuurbescherming, vleermuizen, Merwelanden, Dordrecht

P22-053 / W2201

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk,
fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder toestemming van de uitgever of de op-
drachtgever.

Dordrecht, December 2022

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Gebiedsbeschrijving	9
3	Wettelijk kader	11
4	Methode	15
5	Resultaten	17
6	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	21

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Samenvatting

Onderstaande tabel geeft de conclusies uit voorliggend rapport weer. Voor de volledigheid en om een verkeerde interpretatie te voorkomen, dient ook hoofdstuk 6 (effecten, verplichtingen en aanbevelingen) gelezen te worden.

Soort(groep)	Effecten beschermde soorten	Verplichtingen
Vleermuizen	Geen.	Zorgplicht.
Vogels met vaste broedplaats	Geen.	Zorgplicht

1. Inleiding

Er zijn plannen om de bestemming van het woonhuis aan de Merwelanden 15 in Dordrecht te wijzigen van agrarische woning naar recreatiewoning. Daarnaast zal het woonhuis waarschijnlijk op termijn opgeknapt worden.

Uit een eerdere quickscan (Ecogroen), blijkt dat in het woonhuis binnen het plangebied mogelijk verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten aanwezig zijn. Dit betreft verblijfplaatsen van vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen. Deze soorten, hun functionele leefomgeving en hun verblijfplaatsen zijn strikt beschermd. Als gevolg van de voorgenomen plannen bestaat de kans dat binnen het plangebied verschillende functies van het leefgebied veranderen en mogelijk individuen van deze soorten verstoord, verwond of gedood worden, hetgeen tot overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming leidt. Om deze reden dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden om de aanwezigheid van vleermuizen en vogels met een vaste verblijfplaats vast te kunnen stellen dan wel uit te kunnen sluiten.

Staatsbosbeheer heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) gevraagd aanvullend onderzoek uit te voeren naar vleermuizen en vogels met vaste verblijfplaatsen binnen het plangebied.

2. Gebiedsbeschrijving

Het plangebied is gelegen aan de Merwelanden 15 in Dordrecht (Zuid-Holland; figuur 1). Het plangebied is gelegen in de Sliedrechtse Biesbos en ligt binnen aan Natura 2000 gebied Biesbosch. Het plangebied zelf maakt geen onderdeel uit van het Natura 2000 gebied (figuur 1). Op het terrein staan 2 gebouwen, een woonhuis en een schuur. Voor dit aanvullend onderzoek is alleen het woonhuis meegenomen binnen het plangebied. Het plangebied ligt aangrenzend aan Beneden Merwede in de Merwelanden. Rondom het pand zijn enkele bomen aanwezig. de directe omgeving is gekenmerkt door graslanden en lage begroeiing.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rood omlijnd).

Figuur 2; ligging plangebied (rood omlijnd) ten opzichte van Natura 2000 gebied Biesbosch (aangegeven in groen).

3. Wettelijk kader

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet Natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden. In dit geval is alleen soortbescherming aan de orde.

Soortbescherming

Voor dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en faunaonderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen (tekstvak 1 op de volgende pagina).

De verbodsbepalingen uit de artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden. Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies mogen afwijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstelling te verlenen voor bepaalde soorten. Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Een overzicht van alle beschermde soorten is te vinden in bijlage 1.

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming

Artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 Wet natuurbescherming:

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10

1. Het is verboden:
 - a) In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b) De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel A opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c) Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Soorten Europese Vogelrichtlijn en Europese Habitatrichtlijn

Wanneer één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden worden door de voorgenomen activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en

Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan *elk* van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- Zij is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag de maatregelen goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven.

Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevin- dingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op be- schermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

Overige soorten

Voor de soorten uit deze categorie geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 mits een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit. Indien aantoonbaar gewerkt kan worden volgens een dergelijke gedragscode, hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden voor het over- treden van één of meerdere verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wnb.

Indien er geen goedgekeurde gedragscode van toepassing is op de activiteit of het niet mogelijk is om volgens een dergelijke gedragscode te werken, dient bij overtre- ding van verbodsbepalingen wel een ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffing kan voor deze soorten echter op grond van meer belangen verleend worden dan het geval is voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten.

Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht uit artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming. Deze houdt in dat mogelijke nadelige

gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

4. Methode

Uit de eerder uitgevoerde quickscan is gebleken dat de voorgenomen bestemmingswijziging mogelijk effect heeft op verblijfplaatsen van beschermde vleermuizen en vogels met vaste verblijfplaats (Ecogroen). Voor deze soortgroepen is een methode uitgewerkt voor de inventarisatie.

Vleermuizen

Bij vleermuizen zijn, behalve de dieren zelf, ook de verblijfplaatsen, de vliegroutes en het jachtgebied beschermd. Het NWC werkt volgens het meest recente vleermuisprotocol (2021). Het woonhuis is geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuissoorten als de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en de Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). Voor deze soorten is onderzoek gedaan naar de kraamverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen en (individuele) winterverblijfplaatsen middels vijf inventarisaties. Drie inventarisaties zijn in de kraamperiode (15 mei – 15 juli) uitgevoerd en twee inventarisaties in de paarperiode (15 augustus – 30 september). Met behulp van batdetectors (type Pettersson D-1000, D-240x en Anabat Scout) zijn de waargenomen vleermuizen gede-termineerd. Gezien de omvang van het plangebied is elke ronde met meerdere personen uitgevoerd.

Tabel 1: Weersomstandigheden, start- en eindtijden en de tijd van zonsondergang (ZO) per veldbezoek - vleermuizen.

Datum	Temp. (°C)	Bewolking	Windkracht (Bft)	Neerslag	Start	Eind	ZO
15-06-2022	20	2/8	2	Geen	22:00	00:45	22:00
16-06-2022	11	3/8	2	Geen	2:30	7:15	22:01
03-08-2022	22	1/8	1	Geen	21:15	00:30	21:26
22-08-2022	20	3/8	1	Geen	20:45	1:30	20:49
15-09-2022	14	2/8	3	Motregen tussen 21:30 en 22:00	19:45	00:50	19:56

De gegevens over de weersomstandigheden zijn ter plaatse gemeten of ingeschat door de waarnemer(s). De inventarisaties zijn in de avond. De waarnemer(s) waren zodanig gepositioneerd dat de mogelijke verblijfplaatsen zichtbaar waren, waarmee voldaan is aan het vleermuisprotocol 2021.

Voor de inventarisaties is gebruik gemaakt van heterodyne batdetectors (type Pettersson D-1000X, Pettersson D-240X en Anabat Scout). Met behulp van deze

batdetectors zijn de waargenomen vleermuissoorten op naam gebracht en is voldaan aan het vleermuisprotocol (2021).

Vogels met een vaste verblijfplaats

Vogels met een vaste verblijfplaats worden jaarrond beschermd door de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook voor hun functionele leefomgeving. Doordat het pannendak geschikt is als vaste verblijfplaats en functionele leefomgeving voor de Huismus en/of de Gierzwaluw. Hiervoor is de mogelijke functies van het plangebied voor deze soorten nader onderzocht. Voor dit onderzoek is de methode uit de kennisdocumenten van de Huismus en de Gierzwaluw van BIJ12 zoveel mogelijk aangehouden. Kennisdocumenten geven onder andere per soort aan hoeveel veldbezoeken nodig zijn en in welke perioden deze veldbezoeken uitgevoerd dienen te worden. Voor de Huismus zijn twee gerichte veldbezoeken uitgevoerd in de periode van 1 april tot en met 15 juni. Voor de Gierzwaluw zijn drie gerichte veldbezoeken uitgevoerd in de periode van 1 juni tot en met 15 augustus (Tabel 2). De veldbezoeken hebben minstens een uur voor zonsondergang plaats gevonden. Vanwege de omvang van het plangebied zijn deze inventarisaties uitgevoerd met meerdere personen.

Tabel 2 weersomstandigheden, start- en eindtijden en zonsondergang tijdens vogeltellingen.

Datum	Temp. (°C)	Bewolking	Windkracht (Bft)	Neerslag	Start	Eind	ZO
28-04-2022	11	0/8	3	Geen	10:00	12:15	21:00
15-06-2022	20	2/8	2	Geen	21:00	22:30	22:00
16-06-2022	11	3/8	2	Geen	21:15	22:30	22:01
25-07-2022	21	4/8	3	Geen	20:30	22:10	21:40
03-08-2022	22	1/8	1	Geen	21:15	21:55	21:26

5. Resultaten

Vleermuizen

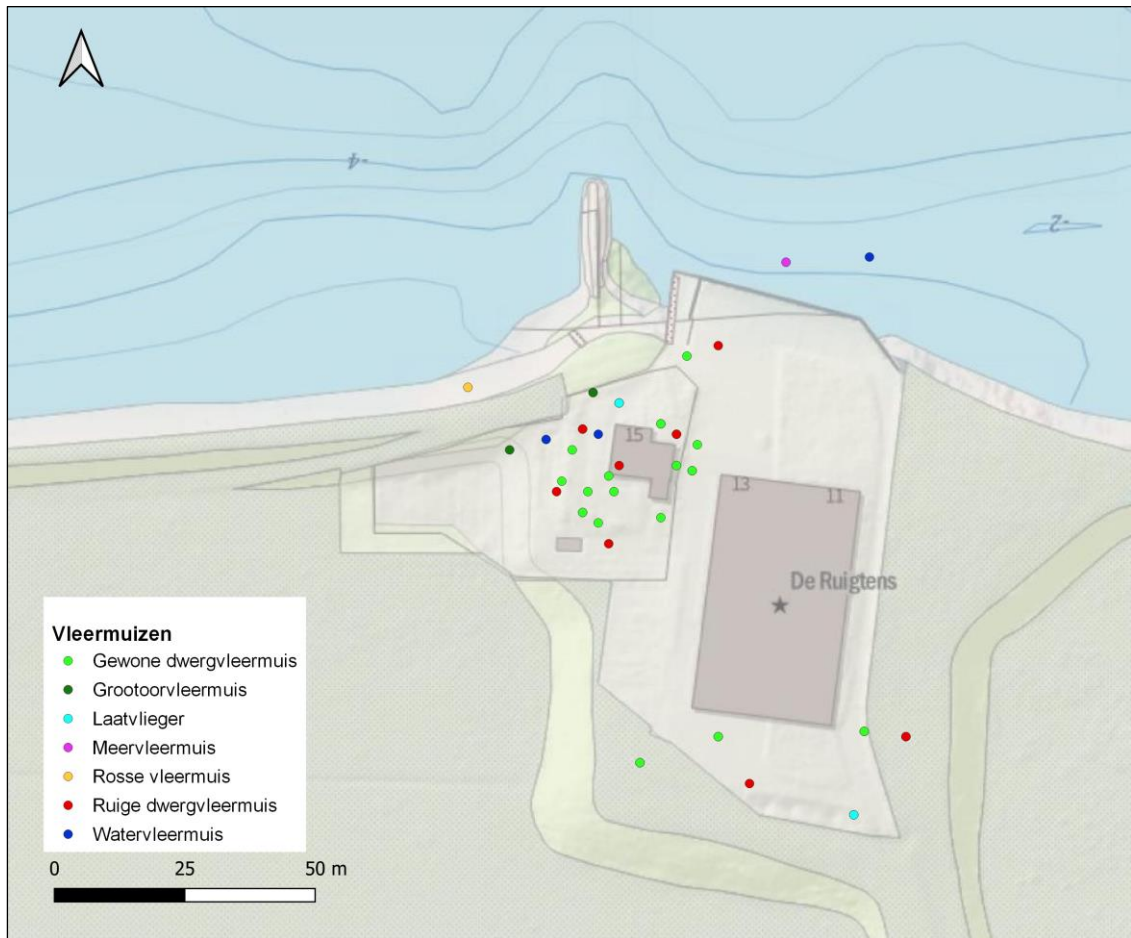
Tijdens de inventarisaties zijn voornamelijk individuen van de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) waargenomen. Daarnaast zijn de Grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), Meervleermuis (*Myotis dasycneme*), Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en Water-vleermuis (*Myotis daubentonii*), binnen het plangebied waargenomen (figuur 3).

Tijdens elke inventarisatieronde zijn vleermuizen waargenomen (tabel 3).

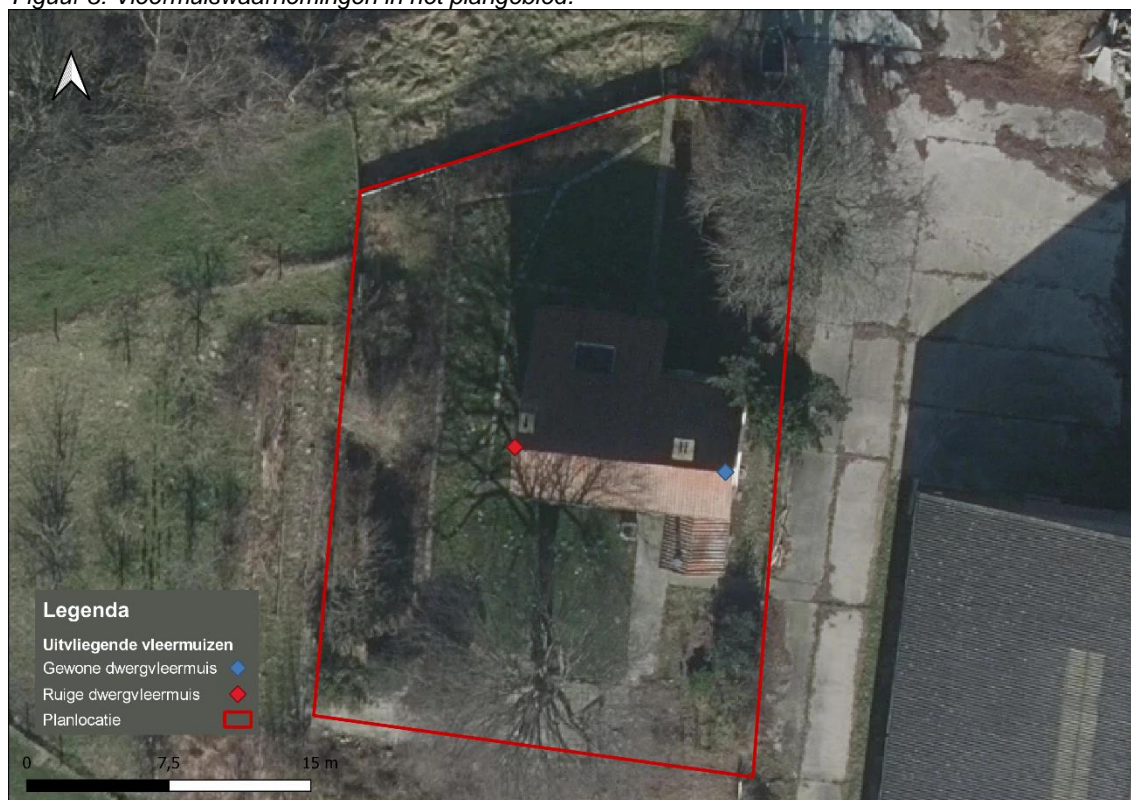
Tabel 3: Vleermuiswaarnemingen binnen het plangebied.

Datum	Soort
15-06-2022	Gewone dwergvleermuis
	Laatvlieger
16-06-2022	Gewone dwergvleermuis
	Ruige dwergvleermuis
03-08-2022	Watervleermuis
22-08-2022	Gewone dwergvleermuis
	Grootoorvleermuis
	Rosse vleermuis
	Watervleermuis
15-09-2022	Gewone dwergvleermuis
	Grootoorvleermuis
	Meervleermuis
	Ruige dwergvleermuis
	Watervleermuis

Gedurende de inventarisatieronde op 15 september zijn vleermuizen aangetroffen die vanuit het aanwezige pand zijn uitgevlogen. Het gaat om de soorten Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis. Deze soorten zaten ieder aan een andere kant van het woonhuis (figuur 4 en 5). Naast deze uitvliegende soorten zijn ook vleermuizen foeragerend en overvliegend aangetroffen op dit inventarisatiemoment. Tevens is er tijdens het veldbezoek van 15 september een Meervleermuis aangetroffen in de buurt van het plangebied. Deze is niet eerder waargenomen. Dit individu bevond zich boven het open water van Beneden Merwede (roze stip, figuur 3) en is niet binnen de grenzen van het plangebied waargenomen. De vleermuizen die op de andere inventarisatiemomenten zijn waargenomen waren aan het foerageren of overvliegend.

Figuur 3: Vleermuiswaarnemingen in het plangebied.

Figuur 4: Locaties waar de Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis zijn uitgevlogen.

Figuur 5: Vindplaatsen van de uitvliegende vleermuizen. Links is de locatie waar de Ruige dwergvleermuis is uitgevlogen (rode pijl) en rechts de Gewone dwergvleermuis (blauwe pijl).

Vogels met vaste verblijfplaats

Gedurende de veldbezoeken is er enkel op 15 juni 2022 een Gierzwaluw aangetroffen binnen het plangebied. Deze vloog over vanuit zuidwestelijke richting Hardinxveld. Er zijn geen huismussen aangetroffen tijdens de inventarisaties. Daarnaast is een braakbal aangetroffen nabij het plangebied (figuur 6). Deze is in de schuur gevonden.

Figuur 6: Locatie van de gevonden braakbal ten opzichte van het plangebied.

6. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

6.1 Effecten

Vleermuizen

De voorgenomen bestemmingswisseling van het pand binnen het plangebied heeft geen negatief effect voor de vleermuizen die gebruik maken van het plangebied als foerageergebied of verblijfplaats. Bij eventuele verbouwingen bestaat de mogelijkheid dat de verblijfplaatsen verstoord worden.

Vogels met vaste verblijfplaats

Er zijn geen vogels met vaste verblijfplaats aangetroffen binnen het plangebied. Dit betekent dat de voorgenomen wijziging van de het bestemmingsplan geen negatieve gevolgen heeft voor de vogels.

6.2 Verplichtingen

Vleermuizen

De Gewone en Ruige dwergvleermuis maken gebruik van het pand als verblijfplaats. Deze ondervinden geen hinder door het veranderen van het bestemmingsplan. Daarnaast wordt het functionele leefgebied niet door de bestemmingswijziging verstoord. Hierdoor zijn er volgens de Wet Natuurbescherming geen aanvullende maatregelen nodig. Enkel de zorgplicht is van toepassing. Bij toekomstige plannen om het gebouw te renoveren bestaan aanvullende maatregelen met betrekking tot vleermuizen. De vleermuizen die in het pand verblijven moeten een alternatief verblijf aangeboden krijgen. Hiervoor is een ontheffing nodig vanuit provincie Zuid-Holland. Daarnaast dient er buitende kwetsbare periode gewerkt te worden (1 april tot en met 31 augustus).

Vogels met vaste verblijfplaats

Uit onderzoek is niet met gebleken dat vogels met vaste verblijfplaatsen het plangebied gebruiken als verblijfplaats. De gevonden braakbal was bij de naastgelegen schuur aangetroffen. Deze maakt geen van de voorgenomen bestemmingswijziging waardoor de aanwezigheid geen verdere verplichtingen met zich meeneemt voor het pand binnen het plangebied. Voor vogels met vaste verblijfplaats is alleen de zorgplicht van toepassing.

6.3 Aanbevelingen

Vleermuizen

Voor eventuele renovaties aan het gebouw wordt aangeraden om buiten de kwetsbare periode (1 april tot en met 31 november) te werken om verstoring voor de vleermuizen zo veel mogelijk te minimaliseren. Daarnaast wordt aangeraden overdag te werken om het foeragegedrag niet negatief te beïnvloeden.

Vogels met vaste verblijfplaats

Om verstoring van vogels met vaste verblijfplaats zo veel mogelijk te minimaliseren wordt aangeraden bij eventuele werkzaamheden buiten het broedseizoen te werk te gaan. Deze loopt van 1 maart tot en met 15 augustus.

6.4 Zorgplicht

Tenslotte geldt voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden) de zorgplicht. Deze houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor planten en dieren, voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Manieren om aan de zorgplicht te voldoen zijn bijvoorbeeld:

- Er wordt gelegenheid gegeven aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden. Dit gebeurt door onder andere vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen) gefaseerd te verwijderen;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk overdag uitgevoerd;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren worden de werkzaamheden zoveel mogelijk buiten het broedseizoen (15 maart - 15 juli) uitgevoerd;
- In verband met verstoring van aanwezige dieren wordt er zo min mogelijk verlichting gebruikt, wordt er gebruik gemaakt van rode verlichting en zijn de lichtbronnen naar beneden gericht;
- Waar nodig kan er gebruik gemaakt worden van ecologische begeleiding tijdens de werkzaamheden voor bijvoorbeeld het herkennen van een beschermde plant, het aanwijzen van een exacte locatie van een nest, groei-, of rustplaats, het op juiste wijze plaatsen of verwijderen van amfibieschermen, nestkasten, etc..

Referenties

BIJ12, 2017. *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2017. *Kennisdocument Gierzwaluw Apus apus*. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2017 *Kennisdocument Ruige dwergvleermuis Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2022. *Kennisdocument Huismus Passer domesticus*, versie 2.0, juni 2022.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021). *Vleermuisprotocol 2021*, januari 2021, www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet Natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paar-verblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waartussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- Indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- Indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- Er sprake is van een kraamkolonie;
- Er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats, paarplaats of zomerverblijfplaats;
- Er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- De gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten ervoor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet Natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden moeten blijven of anderszins op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- Niet slopen in de winterslaaperperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- Vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.